

KRÖNIKA ◉

Om att forska och torska

Av Peter Löfgren, frilansjournalist och dokumentärfilmare. Har arbetat i mer än ett decennium som utrikeskorrespondent för Sveriges Television i Mellanöstern och f.d. Sovjetunionen. Producerade dokumentären "Den Sista Torsken", som sändes den 8 november 2001 i Dokument Inifrån, Sveriges Television. Filmen granskar svensk fiskeripolitik.

Jag är uppvuxen vid Östersjön, i Blekinge skärgård. Att njuta havets frukter är för mig lika självklart som att vårda livet under ytan. Redan från första torsken fick jag lära mig att ung fisk försiktigt ska återbördas till havet. Känslan för balansen i naturen finns nedärvd hos varje barn. Idag bor jag intill Söderhallarna i Stockholm. Där kostar torskryggen 700 kronor kilot. Min barndoms husmanskost för alla har blivit lyxmat för ett fåtal. Förklaringen bor i rovdrift, girighet och – feghet.

Torskens utrotning har skett inför ögonen på Sveriges och världens främsta marina forskare. De har ritat sina kurvor. De har hållit sina internationella symposier. De har skrivit sina rapporter. Men allt har skett inom slutna kretsar. Vi, som inte är vetenskapsmän eller byråkrater eller politiker, har inte haft insyn. Vi har inte fått veta något, förrän nu, när det tycks vara för sent.

Jag har talat med tiotals av Sveriges främsta fiskeri- och marinbiologer. Alla är lika upprörda över hur politikerna har prioriterat fiskeflottans kortsiktiga ekonomi framför vården av fiskbestånden. Men engagemanget har stannat vid knutna nävar i fickorna. Ett skäl till handlingsförlamningen är att merparten av biologerna har sin utkomst direkt eller indirekt från Fiskeriverket, som paradoxalt nog ansvarar för såväl beståndsvården som yrkesfiskets ekonomiska utveckling. Motsättningarna mellan fiskeribyråkraterna och forskarna är idag så stora att Fiskeriverket håller på att falla sönder. Men p.g.a. forskarnas tystnad tillåts politiker och byråkrater, som dansar efter fiskenäringens pipa, att fortsätta fatta beslut som ödelägger våra hav.

I laboratorierna sitter forskareliten och svär i kaffepauserna mellan sina lysande experiment och analyser. Men ingen statligt anställd biolog vågar ta sitt ansvar och offentligt utmana den politik som går på tvärs med forskningsresultaten och leder åt helvete.

Ett par forskare berättar att när de någon gång rutit till, så har de hotats av omplacering och anklagats för illojalitet. De har alltså skrämts till tystnad av Fiskeriverkets ledning. Men om biologerna hade tagit sin uppgift på allvar borde de antingen sagt upp sig och/eller gått ut offentligt med sina kunskaper.

Varför har vi journalister inte bombarderats med relevant material? Varför har forskarna inte fyllt tidningarnas debattsidor med avslöjanden om hur den korrupta vanskötseln av svenskt fiske redan lett till ekologiska katastrofer? Varför är det först när torsken bevisligen utrotats längs flera kuststräckor som allmänheten får en chans att diskutera, ifrågasätta och ställa politiska krav?

Jag förstår inte hur forskarna år efter år har orkat gå till jobbet, gjort snygga presentationer av katastrofen och sedan bara låtit den fortsätta. Finns ingen levande diskussion om moral och samhällsansvar på universitetens naturvetenskapliga institutioner?

Forskarna borde skickas ut i skärgården och tvingas leta upp någon liten metande pojke. Han kan visa vetenskapsmännen vad de har glömt eller förträngt: att balansen i naturen inte handlar om anslag, karriärer eller publicering i fina internationella vetenskapliga tidskrifter. Den handlar om liv och död. Om att leva och låta leva. Stärkta av den barnsliga insikten kanske forskarna äntligen vågar skrika högt och unisont: Torskens sak är vår!